

Adres artykułu: <https://bip.iaepan.edu.pl/arttykul/kultura-picia-w-polsce-w-drugiej-polowie-xviii-wieku>

Kultura picia w Polsce w drugiej połowie XVIII wieku

- [Trwające](#)
- [Zakończone](#)

Informacje o projekcie

Tytuł projektu: Kultura picia w Polsce w drugiej połowie XVIII wieku. Alkohol, wzorce konsumpcji i wyobrażenia o piciu.

Numer projektu: [UMO-2016/20/S/HS3/00107](#)

Kierownik projektu: [dr Dorota Dias-Lewandowska](#)

Jednostka prowadząca projekt: Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk

Źródło finansowania projektu: Narodowe Centrum Nauki grant FUGA

Charakterystyka

Celem projektu jest analiza tego w jaki sposób postawy przyjmowane wobec alkoholu, innowacje związane ze spożyciem trunków wśród elit, rozpowszechnianie się nowych wzorców konsumpcji oraz wyobrażenia związane z alkoholem i jego spożywaniem kształtowały kulturę picia w Polsce w drugiej połowie XVIII wieku.

W polskiej historiografii nadal brakuje szczegółowych opracowań dotyczących dziejów alkoholu i kultury picia, uwzględniających najnowsze podejścia badawcze i wykorzystujących zróżnicowany materiał źródłowy. Produkcja, handel i konsumpcja trunków w dawnej Polsce była wielokrotnie podejmowana w badaniach polskich

historyków, jednak nie poświęcili oni w swych studiach wystarczająco dużo uwagi kulturotwórczej roli alkoholu. W przedstawionym projekcie uwaga skupiona będzie przede wszystkim na analizie i odszyfrowaniu dawnych praktyk i zachowań towarzyszących konsumpcji oraz postaw wobec alkoholu i funkcji, jakie spełniał on w danym społeczeństwie, w danym czasie.

Projekt skupiający się na kulturze picia w Polsce w drugiej połowie XVIII wieku stanowi ważny krok w rozwoju badań nad społeczno-kulturowym kontekstem konsumpcji alkoholu. Wykorzystanie wzorców francuskiej historiografii i analiza zgromadzonego materiału źródłowego z perspektywy historii kulturowej, pozwoli ukazać w nowym świetle dawną kulturę picia, tworzenie się nowych wzorców konsumpcji oraz proces kształtowania się wyobrażeń o piciu.

Badając dawną kulturę picia możemy uznać, iż akt picia może być postrzegany jako rodzaj przedstawienia, ze swoimi aktorami, rekwizytami, scenografią, scenariuszem i publicznością, osadzony w konkretnym czasie, miejscu i kontekście społeczno-polityczno-kulturowym. Stąd też pytania o to kto był konsumentem poszczególnych trunków? jakie napoje wybierano i dlaczego? jaką rolę odgrywał czas i miejsce konsumpcji? jak kształtowały się normy dotyczące konsumpcji alkoholu? czy i dlaczego je przekraczano?

Odpowiedzi na powyższe pytania uzyskamy po przeprowadzeniu badań, które zostały podzielone na trzy etapy.

Pierwszy etap, dotyczy asortymentu alkoholi dostępnych w Polsce w drugiej połowie XVIII wieku. Na podstawie analizy źródeł związanych z konsumpcją i zakupem trunków (m.in. korespondencja, księgi zakupu, spisy piwniczne, taksy, cenniki i listy wyboru trunków na stół), przepisom kulinarnym, a także źródłom narracyjnym, które dotyczą mody, obyczajów i recepcji kultury francuskiej w Polsce drugiej połowy XVIII wieku będzie możliwe ukazanie szczegółowego katalogu trunków, wpływu napojów niealkoholowych na konsumpcję alkoholu i jego status w drugiej połowie XVIII wieku, a także wpływu zmian upodobań kulinarnych na kształtowanie się postaw wobec alkoholu.

Drugi etap, dotyczy nowych wzorców konsumpcji w drugiej połowie XVIII wieku. Analizie poddana zostanie konsumpcja trunków na dworze króla Stanisława Augusta Poniatowskiego i jej recepcja (analiza konsumpcji na dworach magnackich). Opisane będą również kategorie konsumentów alkoholi, ze względu na płeć, wiek, stan zdrowia, pozycję społeczną oraz ukazany będzie wpływ miejsca i czasu konsumpcji na kształtowanie się kultury picia. W tym celu analizie poddane zostaną źródła tj. korespondencja, pamiętniki, artykuły prasowe, literatura medyczna i dietetyczna, relacje z podróży, literatura piękna etc.

Trzeci etap, dotyczy konstruowania wyobrażeń o polskim piciu, zarówno z perspektywy zewnętrznej jak i wewnętrznej, do czego wykorzystane zostaną źródła tj. pamiętniki, korespondencja, dzienniki i relacje z podróży cudzoziemców, rozmówki i przewodniki. Analizie poddane zostaną również elementarze i literatura dotycząca wychowania, w celu ukazania wpływu edukacji na postrzeganie konsumpcji alkoholu i tworzenie koncepcji świadomego i nieświadomego pijaństwa. Na tym etapie badań ukazany zostanie sposób definiowania pijaństwa, trzeźwości, alkoholu i zmienność tych definicji w badanym okresie.

Kultura picia w Polsce w drugiej połowie XVIII wieku stanowi zespół utrwalonych społecznie wyobrażeń, tworzonych jako innowacje i wzorce w środowisku elitarnym i następnie przenikających do pozostałych grup społecznych. Stąd też wykorzystane w badaniach źródła będą dotyczyły przede wszystkim konsumpcji w środowisku elitarnym, w którym powstają nowe wzorce konsumpcji alkoholu w drugiej połowie XVIII wieku.

Publikacje

Dias-Lewandowska D. (2019) „*Pijak (...), kubek w kubek, jak świnia*”. *Przemiany krytycznego dyskursu wobec pijaństwa i alkoholu na ziemiach polskich*, Przegląd Historyczny, CX (4), 657-670.

Dias-Lewandowska D. (2019) *From the cellar to the table. Modesty, moderation and economy of Polish nobles' drinking culture in the second half of the 18th century (based on inventories of drinks served in noble and aristocratic households)*, Kwartalnik Historii Kultury Materialnej, 67 (3), 359-370.

Dias-Lewandowska D. (2018). *Spisy trunków wydanych na stół jako źródło do badania kultury picia w Polsce*. W: D. Dias-Lewandowska, G. Kurczewski (red.), *Wino i historia. Studia z historii wina w Polsce*, t. 2 (80-95). Warszawa: SHS.

Dias-Lewandowska D. (2017). *Czy alkohol jest używką? Wstęp do badań nad kulturą picia w Polsce w czasach nowożytnych*. Przegląd Historyczny, CVIII (2), 263-278.

Złożone:

Dias-Lewandowska D., Fenton, L., Goodman, S., Kümin, B. (2021) *Altered States: Changing Conditions of Excess in European Drinking Cultures*. W: G. Hunt, T. Antin, V.

Asmussen Frank (red.) *The Routledge Hand book of Intoxicants and Intoxication*, London: Routledge.

Dias-Lewandowska D. (2021) *Wine as part of Polish identity in early modern times. Constructing wine culture in non-wine countries*. W: S. Charters, M. Demossier, J. Dutton, G. Harding, D. Marks, J. Smith Maguire, T. Unwin (red.) *The Routledge Handbook of Wine and Culture*, London: Routledge.

Konferencje

Warwick, Wielka Brytania 18.11.2016

Udział w konferencji-warsztatach klastra badawczego "Understanding Excess" Drinking Studies Network, prezentacja projektu "Kultura picia w Polsce w drugiej połowie XVIII wieku. Alkohol, wzorce konsumpcji i wyobrażenia o piciu" w kontekście włączenia badań nad kulturą picia w Polsce w szerszy kontekst badań nad przekraczaniem granic w kulturze picia.

Tours, Francja 1-2.06.2017

Conférence Internationale d'Histoire et des Cultures de l'Alimentation organizowana przez Europejski Instytut Historii i Kultury Wyżywienia w Tours. Organizacja sesji: "From the cellar to the table: wine, material and drinking cultures in early modern period", referat: "The nobility's cellar as an example of a change in drinking culture in the second half of the 18th century"

Toruń 27.06.2017

Udział w seminarium Centrum Dziedzictwa Kulinarnego Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, prezentacja założeń projektu "Kultura picia w Polsce w drugiej połowie XVIII wieku. Alkohol, wzorce konsumpcji i wyobrażenia o piciu"

Warszawa, 12.01.2018

Konferencja "Wino i jego konkurenci" organizator: Klub Historii i Kultury Wina przy Oddziale Warszawskim Stowarzyszenia Historyków Sztuki, wygłoszony referat: "Wino, piwo i wódka, od pożywienia do używki"

Wersal, Francja, 27.09.2018

Konferencja "Le vin dans les cours d'Europe" w ramach projektu "A Place at the Royal Table" koordynowanego przez Stowarzyszenie Europejskich Rezydencji Królewskich (ARRE) z okazji europejskiego roku dziedzictwa kulturowego. referat: "Le vin français a la table royal polonaise au XVIIIe siècle"

Kraków, 5.04.2019

Uniwersytet Jagielloński, Instytut Socjologii, Spotkanie sieci badaczek i badaczy jedzenia i picia, udział w panelach dyskusyjnych i prezentacja metod badawczych zastosowanych w projekcie

Toruń, 3-4.06.2019

Seminarium Centrum Dziedzictwa Kulinarnego UMK, prezentacja wyników częściowych prowadzonych badań nad kulturą picia w Polsce w XVIII wieku i udział w dyskusji.

Tours, Francja, 6-7.07.2019

European Institute for the History and Culture of Food; Fifth International Convention on Food History and Food Studies, organizacja sesji: Crossing the line. The new look on alcohol in the 19th century Europe, referat: The lesser evil. The new order of alcohols and a fight with drunkenness in Poland in the 19th century

Gdańsk, 4.10.2019

Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Gdański, udział w IV spotkaniu sieci badaczek i badaczy jedzenia i picia, referat "Badania nad jedzeniem a narzędzia humanistyki cyfrowej"

Paryż, Francja, 6.12.2019

Centre scientifique de l'Académie Polonaise des Sciences, Chaire Unesco Culture et Tradition du vin, l'Université de Bourgogne; udział w konferencji 'Le science et le vin'; referat: Faire du vin en Pologne ? Le savoir-faire vini-viticole entre XVIIe et XVIIIe siècles

Leicester, Wielka Brytania 12.12.2019

University of Leicester, konferencja Drinking Studies Network: Excess, moderation and sobriety: identities and diversity in drinking studies, referat: 'Drunk as a Pole'. The evolution of drinking culture in Poland"

Pupularyzacja

Wykład "Szampan co strzela korkiem - o musującym winie w Polsce 18-19 w." w ramach działalności Klubu Historii i Kultury Wina działającym przy Stowarzyszeniu Historyków Sztuki, Rynek Starego Miasta 27, Warszawa 30.11.2016

Udział w audycji "Kwadratura Kultury", Polskie Radio 24: "[Ogród dawnych smaków](#)" 7.08.2017

Udział w audycji "Niewidoczna strona sztuki", Polskie Radio Program 3, "[Ma dobre i złe strony](#)" 9.12.2017

Metryczka

Opublikował w BIP:	Instytut Archeologii i Etnologii PAN
Data opublikowania:	14.05.2020 12:05
Ostatnio zaktualizował:	Instytut Archeologii i Etnologii PAN
Data ostatniej aktualizacji:	12.10.2020 11:10
Liczba wyświetleń:	12